

N:o 25.

Ank. till Riksd. kansli den 29 april 1898 kl. 3 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af kammarens återremiss af utskottets utlåtande n:o 5 på grund af väckt och till utskottet remitterad motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring af förordningen angående expeditionslösen i fråga om lagfart å fast egendom.

Sedan till utskottet remitterats en af herr *P. G. Petersson* i Fräntorp inom Andra Kammarerna väckt motion, deri han hemställt om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om åtgärders vidtagande för sådan förändring i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning den 7 december 1883 angående expeditionslösen, att sterbhusdelegare, som på grund af arf, giftorätt eller testamente söka lagfart å fast egendom, icke måtte blifva skyldige lösa mer än ett lagfartsprotokoll gemensamt, oaktadt fastigheten icke öfvergått till ny egare; så ock, efter det utskottet afgifvit utlåtande i ärendet, kammaren återremitterat detsamma till förnyad behandling, har utskottet med anledning deraf å nyo förhaft frågan till pröfning.

Då nu utskottet går att afgifva utlåtande i ärendet, tillåter sig utskottet hänvisa till den förut lemnade öfversigt af med förevarande ärende

likartade frågors behandling och utgång vid föregående riksdagar samt i öfrigt andra följande.

Den genom kongl. förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom införda principen, att hvar, som genom laga fång åtkommit fast egendom, är skyldig att dermed lagfara, torde hafva afsett såväl att genom den offentlighet, som derigenom gifves åt hvarje fång, skänka ökad trygghet åt eganderätten som äfven att införa större ordning och reda i vårt fastighetsväsen samt derigenom äfven att så småningom kunna, såsom med lagfartsböckerna är åsyftadt, bereda den rättsökande allmänheten ett lätt öfverskådligt och tillförlitligt register öfver eganderättsförhållandena.

Denna princip, som särskildt beträffande arffallen eller såsom giftorätt förvärfvad fast egendom vore en nyhet, medförde för den rättsökande allmänheten ökade kostnader, hvilka visserligen i vanliga fall uppvägdes af den fördel, lagstiftningen derutinnan innebar för vederbörande, men som dock i vissa fall kunde förefalla oskäligt stora.

I sistnämnda afseende vill utskottet i likhet med motionären framhålla det fall, då lagfart sökes å fast egendom, som, till ett obetydligt värde, i arf, giftorätt eller testamente, tillfallit flere delegare i ett dödsbo. Enligt den praxis, som mångenstädes gjort sig gällande, nödgas hvarje sterbusdelegare lösa särskild lagfartsexpedition för sin lott i egendomen och derigenom vidkännas utgifter, som, ju obetydligare den arffallna fastigheten är och ju flere delegare i dödsboet finnas, blifva desto mera betungade.

Detta missförhållande har, såsom utskottet förut framhållit, flera gånger varit uppmärksammat inom Riksdagen och har jemväl föranlett Kongl. Maj:t, efter derom af Riksdagen gjord framställning, att genom kungörelse den 16 december 1887 vidtaga den ändring i här ofvan åberopade förordning den 7 december 1883 angående expeditionslösen, hvarigenom sterbusdelegare eller testamentstagare berättigades erhålla gemensam lagfartsexpedition öfver ansökan om lagfart å dem i arf, giftorätt eller testamente tillfallen fastighet, då densamma i sin helhet öfvergått i ny egares hand och denne samtidigt med dessa söker eller förut sökt lagfart å senare fånget.

Emellertid hafva icke derigenom de ofvan anmärkta olägenheterna blifvit till fullo afhjelpa.

Om äfven, beträffande dödsbon med en tillgång i fast egendom till obetydligt värde, förhållandet vanligen torde vara, att en sådär dödsboets egendom öfvertages af någon af delegarne i detta eller öfver-

låtes på annan person och att de förra sålunda få åtnjuta förmånen af gemensam lagfartsexpedition, så lærer dock ofta inträffa, att en äfven obetydlig fastighet, skiftad, bibehålles af sterbhusdelegarne, hvilka sålunda enligt ofvan nämnda praxis torde drabbas af oskäligen dryga utgifter för fastighetens lagfarande.

Såsom utskottet förut påpekat, hafva framställningarna om utsträckt rätt för sterbhusdelegare att erhålla gemensam lagfartsexpedition å dem i arf, giftorätt eller testamente tillfallen fastighet mötts af åtskilliga invändningar.

Sålunda har bland annat erinrats, att den reda och säkerhet i eganderättsförhållandena, som med lagfartsskyldigheten afses, skulle kunna äfventyras och att, för så vidt någon förändring i åsyftad riktning skulle vidtagas i förordningen angående expeditionslösen, ändring jemväl vore nödvändig i kungörelsen den 14 september 1875, huru lagfarts- och inteckningsböcker skola inrättas och föras.

Ehuru väl föreskriften om gemensam lagfartsexpedition för delegare i ett dödsbo å dem tillfallen fastighet förutsätter gemensam lagfart å de olika lotterna i densamma, synes dock utskottet denna omständighet icke i ringaste grad kunna äfventyra säkerheten i eganderättsförhållandena, men deremot i någon mån minska öfverskådligheten af det i lagfartsboken gifna register öfver dessa förhållanden. Äfven utan ändring af kungörelsen angående lagfarts- och inteckningsböckers förande torde dock denna olägenhet med lätthet afhjelpas genom bibehållande och utveckling af den praxis, som redan nu vanligen iakttages, nemligen att, vid gemensam lagfart, i lagfartsböckerna anteckning göres om den andel, hvarje sterbhusdelegare erhållit i arf, giftorätt eller testamente.

Vidare har invändning gjorts derom, att, med nu ifrågasatta förändring i förordningen om expeditionslösen till förmån för sterbhusdelegare eller testamentstagare, dessa komme i en bättre ställning än den, som genom annat fång, t. ex. köp, blifver egare till en fastighet, och som, huru ringa än fastighetens värde är, i allt fall måste vidkännas full lösen och stämpel för sin expedition, samt derom, att en fastighets större eller mindre värde icke ensamt borde föranleda bestämmelser om olika förfarande och expeditionssätt vid lagfart.

Om, såsom utskottet vill betona, den ifrågasatta förändringen rörande expeditionslösen i hithörande fall endast komme att afse delegare i dödsbo med tillgångar i fastighet till jemförelsevis obetydligt värde, torde betydelsen af förstnämnda anmärkning försvinna, helst en lindring i lagfarts-

kostnaderna vid innevarande riksdag beslutats för, bland andra, köpare af mindre jordbruksfastigheter, derigenom att vid lagfart å sådana till ett värde, understigande 400 kronor, protokollsutdrag öfver lagfarten numera skulle blifva stämpelfritt. Hvad den senare anmärkningen beträffar, vill utskottet endast framhålla, att billighetshänsynen torde böra göras gällande, der densamma, såsom här, kan tillgodogöras, utan äfventyrande af statens eller den enskildes intresse eller rätt.

I analogi med stadgandet i kongl. förordningen den 16 oktober 1891 angående stämpelafgifter derom, att protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf är fritt från stämpel, der taxeringsvärdet å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor, synes utskottet den ifrågasatta lindringen i expeditionslösen i hithörande fall icke böra sträcka sig längre än till de fall, der lagfart sökes å egendom, som ej i värde uppgår till 1,000 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Andra Kammaren för sin del beslutar, det Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att den i 11 § 2 mom. af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning den 7 december 1883 angående expeditionslösen, sådant detta lagrum lyder i kongl. kungörelsen den 16 december 1887, för sterbhusdelegare eller testamentstagare i vissa fall medgifna rätt att öfver ansökan om lagfart erhålla gemensam expedition må, i hvad angår protokollsutdrag, varda, der ej anorlunda begäres, utsträckt till alla de öfriga fall, då lagfart af sterbhusdelegare eller testamentstagare sökes å fastighet, som i värde ej uppgår till 1,000 kronor.

Stockholm den 29 april 1898.

På utskottets vägnar:

E. A. ZOTTERMAN.